

Lærere for livet

Af Ute Johanna Schmidt

Indledende overvejelser

Når jeg går til bussen her i Gørløse, passerer jeg en Rytterskole, som Frederik d.VI opførte i byen. Så bliver jeg dybt taknemlig for at bo i Danmark, hvor en konge for 200 år siden mente, at hans folk skulle have en mulighed for at blive oplyst. Ikke alle her på vores jord har den mulighed selv i år 2014. Jeg ved godt, at man dengang gjorde forskel på høj og lav, men folket blev alligevel givet en mulighed for at lære at læse.

Et folk, der bliver holdt i uvidenhed, kan man lettere undertrykke end hvis det har en mulighed for at orientere sig i samfundet. Kongens tanke om oplysning, var et udtryk for respekt for folket. Respekt er på samme måde det centrale tema i lærer-elev forholdet. Det er anerkendelsen af og respekten for det andet menneskets ret til oplysning, der er og bør være drivkraften for en lærer og det har været temaet i min lærergerning. Det er gennem respekten for det andet menneske, at man får dets tillid. Og det er, når man får tilliden, at man kan vise det andet menneske vejen og der får respekten for de afgørelser man træffer.

Forhistorien

Det stod ikke skrevet i kortene, at jeg, i en alder af 42, skulle undervise i den danske folkeskole. Det var imidlertid det bedste valg jeg traf. I 26 år har jeg tilbragt mit arbejdsliv sammen med utallige skønne unge mennesker. Jeg har delt glæder og sorger med dem, hvilket også medførte, at min forståelse og respekt for den enkelte elev blev grundlagt.

Jeg blev født i Østrig, som eneste barn af en østrigsk far og en dansk mor.

Min morfar var dyrlæge og underviste på Landbohøjskolen. Han fik forbindelse til en østrigsk professor, fordi morfar havde opfundet 'Larsen slynge', som bruges til køer med trommesyge. De to dyrlæger udvekslede studerende, hvilket bevirkede, at min mor rejste til Østrig for at gå på husholdningsskole. Det var den tids dannelsesrejse. Hun boede på et pensionat, som før omtalte professor havde skaffet ophold på. Det var internationalt. Hun fik venner for livet fra Frankrig og Irland.

Dengang var der ofte bal på slottet Hofburg i Wien, og de unge piger på pensionatet blev inviteret.

Ved et sådan bal traf min mor og far hinanden. Det var kærlighed på distance, fordi far løste jura i Wien og min mor rejste, efter 1 ½ år videre til Paris, også der på en husholdningsskole.

De traf hinanden i 1925 og blev gift i 1936. Man giftede sig ikke før man kunne forsørge familien. Min far læste til dommer. Det er sådan man gør i Østrig. Først da han fik embede kunne han stifte hjem i Østrig med en dansk kone.

Mine forældre bosatte sig i Wels, hvor min far fik embede som dommer.

14 dage før kapitulationen faldt min far i krigen, og min mor vendte hjem til Danmark, fordi vi boede i en embedsbolig, som skulle overdrages til min fars efterfølger.

Her i Danmark boede vi hos mine morforældre, men min mor havde meget svært ved at få et arbejde som fotograf, hvilket var hendes fag. Efter endt mellemskoleeksamen ville jeg videre på gymnasiet, men min mors død satte en stopper for det.

Efter en tid med tilfældigt arbejde hos nær og fjern familie besluttede jeg mig til at få ansættelse hos en præstefamilie med tre børn, hvoraf den mellemste dreng var handikappet efter meningitis som lille. Dette var adgangsbilletten til en sygeplejeuddannelse, som jeg desværre måtte afbryde, kort før jeg skulle i gang med psykiatrien, den sidste del før eksamen, fordi mit første barn med min mand var født med en hofteskade.

Da jeg ville gøre uddannelsen færdig, forlangte man på hospitalets sygeplejeskole, at jeg skulle begynde forfra. Det afslog jeg.

Så forsøgte jeg mig med ansættelse som telefonist i KTAS. Den ”disciplin ” der herskede, kunne ikke forenes med min opfattelse af at være et voksent menneske. At blive overvåget af forstanderinder, som spadserede frem og tilbage bag vore stole, at skulle bede om at træde af på naturens vegne, var uforeneligt med mit sind.

Dernæst fik jeg ansættelse i et ingeniørfirma, også som telefonist, men kom ret hurtigt ind i andre grene af firmaet, bl.a. deres bibliotek. Mine sprogkundskaber gav mig mulighed for en del samtaler med udenlandske besøgende. Der var jeg nogle år, indtil min mand købte en vognmandsforretning. Jeg tog erhvervskort og kørte taxa indtil 1972.

Vi købte hus i Dronningmølle og her søgte jeg job som vikar på en nærliggende skole. Jeg kendte jo kun skolen fra mine egne tre børn, og havde derfor et ret subjektivt forhold til lærerne. Vikariatene gav mig et meget klart indtryk af, at undervisning var mit fremtidige virke. Så endte mit ægteskab desværre og jeg måtte videre.

Jeg tog en enkeltfags- HF samtidig med mit vikararbejde og efter tre år som vikar i samme kommune, men på tre forskellige skoler, besluttede jeg at søge optagelse på Københavns Dag- og Aftenseminarium. Jeg læste om dagen. Da var jeg blevet 38 år.

Nu kunne det ikke gå hurtigt nok med at komme ud og afprøve mine teorier om undervisning. Det sidste sted jeg var i praktik fra seminariet, tilbød man mig et vikariat som klasselærer for en 4. klasse. Det tog jeg imod samtidig med, at jeg gjorde læreruddannelsen færdig.

Jeg havde valgt linjefag i tysk, musik og speciale C og havde en drøm om at undervise børn med særlige behov, lige som jeg, da jeg var på sygeplejeskolen, ønskede at specialisere mig i småbørns sygdomme. Desværre måtte jeg opgive musikken og tage historie i stedet. Min transporttid fra Dronningmølle til Skovlunde tog 2,5 timer hver vej. Derfor kunne jeg ikke øve klaver hver aften, med tre skolesøgende børn, som skulle have deres søvn. Historie stod meget højt på ønskelisten til linjefag, og blev nu alternativet til musik.

Helsingør

Begyndelsen

Jeg blev lærer efter 3 ½ år på seminariet og fik ansættelse i Helsingør kommune på skolen i Lundegade. Der var en dejlig stemning både i lærerkollegiet og blandt eleverne. Som nyansat lærer fik jeg en kollega tilknyttet, som jeg kunne spørge til råds om alt hvad jeg kunne være i tvivl om; både om materialevalg og også om kulturen, der på stedet. Det var en dejlig og tryk introduktion til en anden arbejdsplads.

Min skoleinspektør havde nærlæst mit CV og mente, jeg skulle gøre brug af mine tre års anciennitet som vikar. Det bevirkede, at jeg meget hurtigt sprang et løntrin op efter min prøvetid på to år. Han var en stor støtte for mig, uanset min alder og min ferskhed som nyuddannet lærer.

Efter to år blev min skole lagt sammen med naboskolen, hvorved skolens elevtal næsten blev fordoblet. Man måtte vænne sig til nye bygninger, nye elever og ikke mindst en ny kultur, idet vores skoleinspektør blev 'ham fra naboskolen'.

Ordet 'plejer' blev ændret til 'man kunne også'. Jeg blev klasselærer for en 4. klasse ved min ansættelse i 1981.

I mange år var jeg nervøs for fagfordelingen. Det var jo i tiden med SIFO - princippet, som betød, at den sidst ansatte skulle opsiges eller forflyttes først, og jeg var den senest ansatte. På et tidspunkt gik forældrene i den klasse, jeg var klasselærer for, i forbøn for mig hos skolens leder. Jeg blev reddet på målstregen, fordi en lærer fra parallelklassen flyttede til Sverige. Der var fire 7. klasser, så nu skulle omtalte lærers klasse deles ud på de tre andre. Jeg havde nu 24 elever i klassen.

Samme klasse skulle endnu engang gennem en sammenlægning. Denne gang i 10. klasse. Det blev den sidste 10. klasse på skolerne. Året efter blev der etableret en fælles 10. klasse i kommunen.

Den praktiske lærergerning

På intet tidspunkt var der problemer med eleverne trods sammenlægningen.

Min teori har hele tiden været, at man ikke opnår ret meget med forbud. Enkle retningslinjer, hvor man har taget eleverne med på råd, og ellers frihed under ansvar. Mine egen ungdoms brogede oplevelse med urimelig hård disciplin gjorde muligvis sit til, at jeg har følt mig forpligtet af mit hverv, som den der var hovedansvarlig for at læring kunne finde sted. At lære fra sig er at lede og at forløse, men det bliver kun muligt, når den, der skal ledes, lader det ske. Rummet for læring beror på tillid. Det er vanskeligt at give regler for, hvordan et sådan rum skabes. Der er konkrete eksempler på sin plads. I det følgende tager jeg udgangspunkt i den første klasse jeg førte til afgangseksamen og diskuterer derefter udvalgte historier fra de næstfølgende klasser, som jeg var så heldig at føre op. Målet er at illustrere min fortolkning af 'lærer for livet'.

I 9. klasse skulle vi på lejrskole, og her fik jeg tilladelse til at tilmelde eleverne en sprogskole i udlandet. Vi tog til "Sonnenberg" nær Goslar i Vesttyskland. Skolen var international og etableret kort efter II Verdenskrig, som et samarbejde mellem Danmark og Vesttyskland. En håndsrækning til venskab med internationalt fokus. Den danske stat gav tilskud til driften af skolen, som ligger smukt i Harzen. Vi læste sammen med elever fra bilfabrikken i Wolfsburg, elever fra Hildesheim og svagtseende elever fra Holland. Undervisningen foregik på tysk med simultantolk. Vi havde valgt et kursus på 10 dage. Efter fem dage rejste min makker hjem og skolens inspektør afløste ham. Han havde tidligere benyttet denne sprogskole med sine tyskelever. Efter et par dage lagde eleverne høretelefonerne og fulgte direkte med i undervisningen. Temaet for dette seminar var "Technologie, Fortschritt oder Bedrohung".

Den sidste aften, Internationaler Abend, skulle alle hold bidrage til underholdningen. Vores klasse optrådte med Lancier og forsøgte på bedste vis at inddrage de andre deltagere, til stor fornøjelse for alle.

Denne sprogskole inspirerede mig til at forsøge en ny undervisningsform i 10. klasse, sammen med 2 af klassens andre faglærere.

Om tysk

Fordi der var mange elever i klassen, var den ene lærer støtte hos mig i tysktimerne. Den anden lærer havde klassen i idræt og historie. Vi besluttede at dansk-timerne i første semester skulle konverteres til tysk, så eleverne til jul skulle gå til

afgangsprøve i tysk, hvor undervisningen i samfundsfag og historie skulle være tværfagligt, på tysk. Derudover ønskede vi, at eleverne skulle arbejde i grupper og gå til gruppeeksamen. Efter sommerferien var der 14 dage med kursus i rapportskrivning, fotografering, interviewteknik samt brug af båndoptagere med 6 spor. Det var, hvad skolen havde af muligheder.

Jeg gik på opdagelse for at finde emner til tysk. Det lykkedes at finde en VHS med Dollars på tysk. Det var ren underholdning, fordi eleverne kendte serien, men der var jo også mulighed for samtale om USA og kulturen der. Jeg fik også en del optagelser fra tysk TV. Bl.a. en interessant samtale med arkitekten Friedensreich Hundertwasser, som havde bygget et socialt byggeri midt i Wien. Det havde jeg set på en ferie og fandt det meget interessant. Det bestod af genbrugsmaterialer og bar præg af hans helt specielle opfattelse af byggeteknik. I 2012 var jeg i Wien og havde et gensyn med byggeriet. Det er stadig imponerende og et stort turistmål. Frem for alt er det miljørigtigt med taghaver, hvor der vokser træer og urter. Vi sammenlignede byggeriet med andet socialt byggeri i Helsingør og fik derved stof, på tysk, til samfundsfag.

Efter denne kursusperiode tog vi på et to-dages ophold på Arrenakke – Helsingør kommunes lejrskole. Her underviste vi eleverne i at skrive en problemformulering og en konklusion. Efter jul skulle vi i gang med forårssemesteret med hovedvægten på dansk og stadig tværfagligt med samfundsfag.

Om dansk

Arbejdet var individuelt og grupperne af forskellig størrelse. Det kunne være vanskeligt at følge med i alle elevernes aftaler. Derfor aftalte vi, at alle mødte kl. 8 hver morgen. Var dette ikke muligt, skulle man sætte en gul seddel på skabssiden ved indgangen til klassen. Her meddelte man hvor man skulle hen, og hvornår man eventuelt var tilbage på skolen. Eleverne havde lavet aftaler udenfor Helsingør. En var i Nordjylland.

Når eleverne var væk fra skolen for at træffe aftaler med relevante personer kunne det ske, at ingen af klassens elever var til stede. Så satte vi lærere os sammen og forberedte eksamensform og spørgsmål. Det foregik på lærerværelset og faldt enkelte andre lærere for brystet. Bemærkninger som ” ja, så er der jo os der tager det sure slid,” måtte vi jo forsøge at overhøre. Vi sad ofte til langt ud på de små timer, for at forberede os. Der var en del arbejde, men surt slid var det ikke. Vi gik altid glade og opløftede hjem, fordi der jo var udfordringer både til os og til de spændte elever.

Eleverne valgte meget forskellige emner. F.eks. Aids, Vold mod børn, Børn i bymiljø, flyvemaskinens historie, Pyramider, o.s.v.

Enkelte elever ønskede at være alene om projektet, ellers varierede gruppestørrelsen fra 2 – 4.

Forberedelsestiden til den mundtlige prøve varierede afhængig af gruppestørrelsen. Eleverne fik udleveret en ulæst tekst, og eventuelt et billede som relaterede til den rapport, de havde skrevet. Vi spurgte eleverne, om de kunne forestille sig en form for ”underlægningsmusik” til de billeder, de brugte og den tekst, de havde skrevet. Det faldt absolut i deres smag, og musikken, de valgte, måske nok hjulpet lidt af lærerne, spændte lige fra pop/rock til klassisk. Til rapporten om de truede børn valgte eleverne musik af Igor Stravinsky: Le sacre du Printemps.

Deres rapport, samt det valgte musikstykke til emnet var blevet udleveret til censor, som ikke var en lærer fra kommunen, men en skoleinspektør, som tidligere havde været lærer i Forsøgsskolen i Rødovre. I det første semester, hvor eleverne var til tyskprøve, var censor tyskkonsulent i Undervisningsministeriet. Vi havde selv bedt om at få censorer i den ” vægtsklasse ”

Eleverne, som havde skrevet om pyramider, havde skrevet en rapport på 99 A4 sider. Til prøven udleverede de et kompendium,” hvis vi ikke havde nået at læse hele rapporten ”! !

Eksamensformen var vellykket og langt over vore forventninger.

Det var ikke vanskeligt at differentiere karaktererne i grupperne. Eleverne følte sig meget trygge, og udtrykte efterfølgende, at det havde været en god oplevelse.

Et enkelt hold forstod ikke, at de godt måtte gå fra bordet. De udtrykte at” der var jo så hyggeligt.”

På forhånd havde vi givet eleverne nogle fif og strategier i at gå til prøve som gruppe. Det var vigtigt at give hinanden rum, eventuelt aftale på forhånd, hvad den enkelte gerne ville fremlægge. fordi det var ”hjertebld”. Dog skulle de være inde i stoffet, så de kunne ”tåle” at blive spurgt af lærer eller censor. Det var der ingen problemer i. Alle brændte for at fortælle og forklare. De var så trygge i hinandens samvær.

Om eksaminer

Vi havde fået lov til at afholde prøverne i skolens bibliotek, uden grønt bord. Denne ”tradition” har altid tilført prøveformen et alt for højtideligt præg.

Forberedelseslokalerne var de birum, der hørte til biblioteket.

Til danskprøven havde vi allerede givet højeste karakter til to hold. Det tredje hold, med pyramiderne, stod også til højeste karakter. Censors kommentar var, at det var en skam, at der ikke kunne gives 15.

Vi tre lærere, som havde gennemført dette forsøg, stod efterfølgende helt uforstående overfor, at skeptikere i undervisningsministeriet mente, at denne eksamensform var uretfærdig og derfor blev afskaffet. I erhvervslivet havde man allerede dengang

teambuilding i større firmaer. Kreativiteten blomstrer helt anderledes, når man er flere, og det er ikke anderledes i folkeskolen. Eleverne følte sig meget voksne, fordi de også mødte stor tillid fra os lærere, i forhold til deres iderigdom, udformning af opgaven og især deres arbejdsindsats som var optimal.

Karaktergennemsnittet var meget højt og vidnede om stor viden om det emne gruppen havde valgt.

Jeg havde også et ønske om at afdramatisere den første eksamen i elevernes skoletid. Min tese var og er, at en positiv oplevelse ved en prøve, kunne borteliminere eksamensskræk. Lærer og censor behøver ikke være alvorsfyldte, men modtage eleven med et smil og en joke, og gøre selve prøven så rolig og tryk som muligt. De fik at vide, at man naturligvis skulle kende sit stof, men at man ellers skulle udtrykke sig, som man plejede.

Som ganske ung læste jeg følgende påstand: ”uartighed er intelligente børns modværg mod kedsomhed”. Disse ord gjorde et stort indtryk på mig og har fulgt mig siden i min undervisning.

Det har aldrig været min intention at udskille de dygtige elever eller de mindre dygtige elever fra gruppen i klassen. For mig besidder hver elev et potentiale, som det er lærerens pligt at erkende og gøre eleven opmærksom på. Disse evner er uvurderlige, når eleverne arbejder sammen i klassen. Selv om eleverne udmærket er klar over, hvad de enkelte kammerater er gode til, er det ikke lærerens opgave at understrege dette faktum, men tværtimod styrke eleverne på hver sit felt.

Talemåden, - ” de dygtige skal nok klare sig”, har altid irriteret mig. Eleverne skal have opgaver, der passer til deres udvikling, og hvis indhold pirrer deres nysgerrighed.

For at kunne arbejde undervisningsdifferentieret må man kende eleverne meget godt. Man må kende deres interesseområder og deres styrker. Derfor begyndte jeg tidligt at arbejde tematisk, dvs. at finde et hovedemne, og opdele dette i underemner, temaer. Det kunne være et tværfagligt emne som dækkede de fag, jeg underviste i.

Som eksempel kunne jeg nævne:

Folkevandringer.

Vi grupperede en masse underemner og kom frem til følgende temaer:

Flygtninge, Atlantis, Emigranter, Roepolakker, Kongehuset, Den franske Revolution, New York og Amerika.

Teater som sprogundervisning

Den næste 1. klasse var fra starten ikke ret stor. Derfor blev den lagt sammen med naboklassen i 6.klasse. Jeg blev klasselærer for begge og den anden klasses matematiklærer gik videre og fik også klassen i geografi, og i 7. klasse fysik.

Nu var klassen på 27 elever og derfor blev den undervist af to lærere i engelsk. Der var en del elever fra klassen, som også var i skolens kor, som jeg trænede. Derfor aftalte engelsklærerne og jeg, at vi ville opføre ”Oliver” som musical på engelsk. Det blev en meget stor succes, hvor elever, som normalt ikke turde tale engelsk nu sang af hjertens lyst.

Vi gjorde brug af konsulenter fra Pædagogisk Central. Sprogkonsulenten øvede med eleverne og konsulenten i billedkunst hjalp eleverne med scenearbejdet. Bl.a. skulle en gruppe lave bagtæppet, som skulle forestille et gadeparti i London. Dertil brugte vi en overhead og et kæmpe lagenlærred, hvorpå de tegnede byen op. Det var jo et stort arbejde, som også skulle koloreres. En eftermiddag var døren til salen endnu ikke blevet låst. Jeg var bange for, at eleverne havde glemt det og gik derfor over til bygningen. Inde i salen var eleverne i fuldt sving efter kl. 16.00.” Jamen tæppet skulle jo være tørt til næste dag” var deres kommentar.

Sprogrejse

Denne 9. klasse fik også lov at tage på sprogrejse til Sonnenberg. Her så vi hvor rare og utvungne danske elever er, da vi var sammen med en gymnasieklasse fra Frankfurt. Deres lærere deltog ikke i undervisningen, men læste avis i stedet.

Vore elever blev i begyndelsen groft chikaneret af før nævnte elever, så vi måtte tage et møde med kursuslederne. De mente, det skyldtes, at vore elever var yngre end gymnasieeleverne. Dertil måtte jeg jo indvende, at dette faktum ikke berettigede dem til at opføre sig dårligt.

Trods alt blev det en meget dejlig sprogrejse, som viste, at eleverne talte tvangfrit engelsk, og også kunne udtrykke sig godt på tysk. Det gav selvtillid hos eleverne, men bekræftede også mig i, at denne undervisningsform var optimal på det sproglige såvel som det indlæringsmæssige.

Året efter opførte klassen Bertolt Brechts Die Dreigroschenoper på tysk i forkortet udgave.

Skolen havde en lærerstuderende fra Tyskland på besøg. Jeg spurgte hende, om hun ville være behjælpelig med at korte den oprindelige tekst ned, så spilletiden blev noget kortere, men ikke mistede pointen. Den opgave var hun meget glad for, og jeg lærte en hel del derved.

Vi havde en meget engageret musiklærer på skolen, som øvede musikken med de elever der skulle synge. Gæstelæreren og jeg øvede teksterne, indtil hun igen måtte

rejse tilbage. Vi fik hjælp fra pædagogisk central til at udfærdige rollehæfter til eleverne. Forestillingen blev en stor succes og eleverne var pavestolte. To store forestillinger på to skoleår. Det var toppen.

Igen blev det en stor oplevelse for alle parter, og bekræftede mig i, at undervisning bør være andet, end tekster fra bøger. Resultaterne talte for sig selv.

Sidste klasse

Den sidste klasse jeg førte op fra 1. til niende klasse var et stort eksperiment.

Det var altid spændende, hvem man fik som makker, når man begyndte en første klasse. Nogle kunne man selv spørge, om de ville gå med på en ny årgang, fordi de selv havde afsluttet et forløb. Det er nemlig ikke ligegyldigt, hvem man kan matche i et sådan parløb. Især var det vanskeligt for mig, fordi jeg altid havde ”vilde” ideer. Derfor skulle min medlærer dels gå med, men også holde mig lidt nede ved jorden. Jeg var utroligt heldig. Netop det år ansatte skolen en ny lærer, som i en moden alder havde taget sin læreruddannelse. Fuldstændig som jeg havde gjort år forinden. Hun underviste klassen i matematik og idræt og jeg havde dem i dansk, musik, orientering og var klasselærer. De to-lærertimer der var, delte vi mellem os. Det første år gik stille og roligt. Vi lærte børnene at kende, det var en klasse med 27 elever, med tre indvandrere. Min makker havde forbindelse til Sverige. Vi bad om lov til at tage på studietur til en skole, hun havde hørt om. Her blev vi præsenteret for nogle undervisningsformer, som tiltalte os. Bl.a. skrev eleverne selv deres eget ugeskema. Eleverne gik i 4. klasse, hvor vores elever gik i 2.

Vi kom hjem og spurgte vores skoleleder, om han syntes om ideen med, at eleverne selv skulle skrive deres skema hver uge.

Min ide med dette skema var, at eleverne selv skulle vælge på hvilket tidspunkt af skoledagen, de følte sig parate til at arbejde med skriftlig dansk eller frilæsning eller matematik. Som undervisere ville de enten møde mig eller min makker. Det skal dog bemærkes, at idræt, musik og billedkunst lå fast, da de var lagt i faglokaler. De måtte meget gerne arbejde sammen med en anden elev. Så skulle de to blot skrive sig ind på de samme timer. Målet med denne øvelse var at vænne eleverne til at tage en beslutning og så se, hvad denne beslutning indebar af bindinger. Det bandt dem jo så kun en uge. Fandt de ud af ved evalueringen i slutningen af ugen, at de havde haft problemer, var det muligt at vælge en anden model næste uge. Vi mærkede meget hurtigt, at eleverne, med stor entusiasme, udfyldte disse skemaer.

På et tidspunkt var der sket en kommunikationsfejl med kontoret vedrørende vikar. Jeg var på kursus, og man havde glemt at sætte en vikar ind for mig. Skolens pedel var på etagen og hørte ikke andet end almindelig arbejdsstøj. Pludselig kom en elev ud for at gå på toilettet. Han spurgte pedellen, om der kom en vikar. Eleverne var blot gået i gang med at følge deres egne skemaer.

Der var mange hensyn at tage, men med lidt god vilje fra skemalæggeren, kunne vi i 3. klasse lade eleverne selv skrive deres ugeskema. Samtidig var vi flyttet op under taget – 3. etage – et gammelt håndarbejdslokale.

Eleverne fik udleveret et skema som skabelon. Heri havde jeg skrevet det skema som var gældende for klassen 3.b den uge. De fag, som krævede et faglokale, f.eks. idræt, billedkunst og natur/teknik, var ført ind i skemaet på forhånd. Under skemaet stod, hvor mange lektioner der skulle bruges til matematik, og hvor mange lektioner til dansk. Eleverne kunne nu vælge, hvornår de ville have matematik og hvornår de ville have dansk. Min makker og jeg underviste i begge fag, afhængig af hvem der dækkede timen. De tomme felter skulle udfyldes af eleverne med dansk eller matematik. Ugen sluttede med elevernes evaluering. De skulle føre logbog.

Når de om mandagen havde udfærdiget planlægningen, blev elevernes skema kopieret. En kopi blev sat op ved deres plads, den anden del kom hjem til ” køleskabet ”, så forældrene kunne følge med. Nederst på skemaet stod, hvad eleverne skulle forberede hjemme.

Jeg havde set i en tv-udsendelse, at man et sted i Jylland havde fået skolemøbler, hvor bordene var sat fast på væggen. Derfor forhørte jeg mig hos skolelederen, om det ville kunne indkøbes til min klasse. Stort ramaskrig på lærerværelset, da modellen blev sat op til beskuelse. Man mente, det var forkert, at eleverne skulle sidde med ryggen til læreren. Trods en ret dyr anskaffelse fik min klasse disse møbler. Måske også, fordi det gamle håndarbejdslokale var ret umuligt at indrette, da der var en del søjler midt i rummet. Eleverne var ellevilde, fordi de fik hver deres bås med hylde over og under bordet. Bordpladen kunne skrånstilles og over pladen var sat en metalplade, så eleverne kunne fastgøre billeder af hunden, bedstevennen, og ikke mindst skemaet.

I de tre år de var i dette lokale, var der ingen, der mistede så meget som en blyant, eller fik ødelagt noget af det, de holdt af.

Til gengæld var det næsten nødvendigt at bestille en 3x34, når de skulle bytte plads. De nærmest boede på den plads. På grund af rummets beskaffenhed fik vi en rulletavle. Den blev rullet derhen, hvor der var brug for den. Eleverne sad på

taburetter med skråpude, og taburetterne kunne jo også bruges som lænestol, når man havde frilæsning. Så blev den lagt ned og man sad mellem benene, som blev brugt som armlæn. Midt på gulvet var opstillet arbejdsborde, som kunne sammensættes til den størrelse, der var ønskelig. Vi havde også et materialeskab på hjul med plads til papir, sakse og andre nødvendigheder. Møblerne var fra min side indkøbt, fordi jeg ønskede, at eleverne skulle lære at fordybe sig, og ikke lade sig aflede af andre elever i den traditionelle opstilling, bag hinanden. Lærerne kunne stadig følge med i elevernes arbejde og være behjælpelig, når der var behov. Det fungerede vældig godt. Selvfølgelig måtte de kontakte hinanden i løbet af lektionen. Så tog de blot deres taburet med og satte sig ved siden af den kammerat, de ønskede at tale med.

Samtidig passede denne indretning af klasseværelset perfekt til min undervisningsform.

At skrive rapport

Allerede i 2. klasse lod jeg eleverne selv vælge, hvad de gerne ville lære noget om. Jeg valgte et emne, som jeg havde bemærket, gennem snak med eleverne, havde deres interesse. Vi lavede en brainstorming. Skrev alt ned, der kunne være relevant indenfor emnet. Så valgte eleverne sig ind på det tema, de ville arbejde med. De måtte gerne være to om det samme emne, men skulle skrive hver sin rapport.

I begyndelsen var interesseområdet jo begrænset til dyr eller biler. Siden blev de meget avancerede. Det, der var det vigtige i denne form var, at eleverne benyttede biblioteket meget flittigt. De valgte bøger til temaet, læste dem, fandt ud af at der manglede noget viden, som man måske kunne finde andre steder. Så kontaktede de bibliotekaren eller mig. Derved fungerede jeg som konsulent, og de havde stadig ejerskabet til deres opgave. De bestemte, hvordan den skulle udformes og til sidst fremlagde de opgaven for klassen. Derved blev deres viden om emnet mangedoblet, fordi så mange havde valgt hver sit tema.

Selv elskede de at fremlægge opgaven. De ”pyntede” klassen op, så alt passede til emnet. På denne måde lærte børnene at udvælge relevante bøger, at læse dem, at anvende det de kunne bruge, nedskrive det i en rapport, som de illustrerede. Til sidst beviste de, ved fremlæggelsen, at de havde arbejdet selvstændigt med temaet og var pavestolte af resultatet.

Jeg kunne ved fremlæggelsen, og også under processen se, hvilke danskfaglige discipliner de måske manglede. De blev så givet i kursusform foran rulletavle, med efterfølgende små opgaver. Disse små input gav virkelig meget og trættede dem ikke. De rene grammatikopgaver man havde i skolen som hæfter, lå parat til de elever, der af og til havde brug for en ’time out’.

Det var den bedste undervisningsdifferentiering i min verden. Hver elev blev udfordret med emner *de selv havde valgt*, og derfor havde lyst til at beskæftige sig med. Det krævede selvfølgelig, at jeg havde eller fik kendskab til de emner, de ønskede at fortælle om, men det gjorde blot forberedelsen så meget mere morsom for mig.

Eleverne elskede ordbogsleg. De sad foran rulletavlen i en halvcirkel. Jeg sagde et ord fra ordbogen og den der først fandt ordet og skrev det på tavlen, fik retten til at finde det næste ord. Det gav en utrolig rutine i alfabetet og øvelse i hurtige opslag, til stor nytte i de store klasser.

I alle årene blev der skrevet rapporter med større og større sværhedsgrad. Det gjorde dem parat til projektopgaven i 9. klasse, som alle klarede med stor succes.

Naturligvis skulle eleverne lære at skrive de forskellige former i stilskrivning. De fik en måned til at aflevere stilen. Så kunne de tilrettelægge deres tid efter de hjemmearbejder, de jo også havde i andre fag i overbygningen. Stilen blev rettet til næste dag. Dvs. hver elev fik et A4 ark, hvorpå jeg havde skrevet, hvad der var godt, og hvad der kunne gøres anderledes. De skulle ikke give mig en blå stil og få en rød tilbage. Det gør enhver trist. Blev stilen ikke afleveret til tiden, måtte de tage de 17 km ud til min adresse til aflevering. Diktater blev rettet af en kammerat. Derved opdagede de jo fejlene, og ingen følte sig udstillet. Efterfølgende lavede jeg så en oversigt over, hvilke ord der gennemgående blev stavet forkert. Dem samlede jeg sammen og brugte en dobbeltlektion en gang i mellem til at øve, og måske finde en ”husker” for.

Biblioteket på vores skole fungerede optimalt. Bibliotekarerne var eminente til at finde klassesæt eller ungdomsromaner, som passede til min klasse. Vi læste de sidste nye klassesæt, som vi så diskuterede, men det bedste var egentlig novellerne. Eleverne var virkelig skarpe i deres iagttagelser. Jeg havde besøg af en af mine elever for nylig. Hun læser nu på universitetet og fortalte mig, hvor meget hun havde lært af analyserne i vore dansktimer. Det havde virkelig hjulpet hende med studiet. Dengang jeg havde klassen, var jeg ikke altid så tilfreds med min metode. Så brugte jeg min mavefølelse, fordi jeg jo kendte disse elever særdeles godt. Derfor glædede det mig meget at få at vide, at min metode havde været god nok.

Da eleverne nåede 7. klasse skulle de flytte over i en anden bygning. Her lykkedes det mig at konstruere et arrangement med enmandsborde, som kunne stå langs med væggene med en hylde over. Ikke helt så vellykket, som det vi havde før, men dog brugeligt. Vi havde stadig en rulletavle, som kunne flyttes rundt. Klasseværelset bar

præg af adskillige ombygninger og sammenlægninger af klasseværelser. Skolen er fra 1885, så der er sket meget siden da.

I syvende klasse måtte jeg desværre sige farvel til min makker fra første klasse. Hun mente ikke, at hun havde kapacitet i engelsk og matematik til overbygningen. Dog blev hun af eleverne og mig betragtet som hørende til hos os. Jeg var så ude at 'håndplukke' en lærer, som det år havde ført en klasse op til afgangsprøven og derfor var fri på markedet. Han havde også fysik og kemi sammen med matematik. Da han havde haft eleverne i en måned meddelte han, at han aldrig havde haft en klasse med så høj arbejdsmoral. Denne arbejdsmoral ansporede fysiklæreren til at lave forsøg med kønsopdeling i klassen. Hans erfaring var, at pigerne let lod sig tryne af drengene i det fag. Pigerne glimrede ved at score højere karakterer end drengene og fik således meget mere ud af faget. Desværre blev kønsopdelingen forbudt fra ministeriet året efter.

Klassen var meget kreativ, og det havde jeg ikke lært dem. Jeg er utrolig dårlig til billedkunst, men jeg har muligvis kunnet forklare, uden at vise i handling, hvad der ville være velegnet til at illustrere eller understrege deres arbejde i visse situationer.

Jeg brugte Mozarts musik i mange år. De kunne skrive fortællinger, digte, eller de kunne tegne, mens de lyttede til den dejlige musik. Så skulle de derefter forklare hvad de havde oplevet eller følt ved musikken. Var der gået for lang tid siden vi sidst havde lyttet til musik, bad de selv om det. Det gav ro i deres indre, hvilket de åbenbart selv følte og havde trang til.

Skemalæggeren var en meget fleksibel og tålmodig lærer. Fra begyndelsen jeg var på skolen, bad jeg om at få en hel dag med de fag jeg underviste den respektive klasse i, Og det var, for alle tre årgange, ret mange fag. En hel dag med klassen gav nemlig en utrolig frihed. Så kunne man lægge ekskursioner, besøg på museer, eller projekter, hvor man holdt pause, når man havde behov. Det var eleverne meget glade for, og det gav en ro og koncentration, som hverdagen ikke altid havde. Heldigvis var eleverne ikke trætte af mig. Ellers ville denne dag ikke kunne være blevet brugt til noget som helst.

Andre arbejdsområder og omgivelsernes betydning

Ret hurtigt efter min ansættelse i 1981 blev jeg skolens SSP-lærer. Det var et arbejde som interesserede mig meget. Man mødtes jævnligt med SSP-lærere fra andre skoler i kommunen, og prøvede ad den vej at finde fælles fodslag i forebyggelsen. Det viste

så også ret klart, at der herskede forskellig kultur i de forskellige bydele. Det skal man jo også holde sig for øje.

Efter nogle år blev jeg koordinator for lærerne og var med til at planlægge arrangementer for eleverne og kurser for lærerne. Vi havde jo politiet og socialforvaltningen med til at være til stede på stranden, når vi arrangerede forskellige konkurrencer der i sommerferien. Jeg havde især meget glæde af samarbejdet med politiet. De var altid parate til at komme ud til os i klasserne. Det var vigtigt for mig at gøre det klart for eleverne, at politiet ikke var deres fjende, men så absolut et sted, hvor de kunne hente hjælp, hvis de var kommet ud i noget, de ikke kunne klare sig ud af. Jeg mødte stor velvilje fra politiets side, fordi det jo også lettede deres arbejde, når de kendte eleverne fra klasserne.

Som jeg tidligere har nævnt var der en god stemning i skolen da jeg blev ansat i 1981. Sammenlægningen i 1983 krævede en del benarbejde for at få den samme ånd ind i skolen igen.

Jeg var meget glad for den leder vi ”overtog” ved sammenlægningen. Han gav mig stor frihed til mine forsøg i undervisningen. Jeg fik også en del praktikanter, hvilket også giver læreren meget. De kommer med mange friske pust fra seminarierne. Desværre døde lederen i 1993 og vi fik en ny leder. Endnu en stor gevinst for mig. Det var formanden for dansklærerforeningen, som også ønskede at gøre forsøg med undervisningen. Han gav mig i hvert fald lov til at afprøve nye møbler, at børnene selv, delvist, skrev deres skema og at vi fik økonomi til at indkalde gæstelærere.

En leder, der viser sit personale stor tillid, får tingene til at gro. Man bliver kreativ i sit arbejde, når man ikke hele tiden skal tage hensyn til barrierer, som måske slet ikke er der i den sidste ende. Sådan følte jeg det i de år han var på skolen.

Helsingør Byskole var kendt for sit lærerkorps. Der var børn, som ønskede at gå i skole der. Der var lærere, som ønskede at undervise der. Vi var kendt for den store rummelighed, og det gode humør og de mange aktiviteter, der var i de enkelte klasser. Der skete hele tiden noget på skolen.

Skolens kor (som jeg var leder af) var 4 år i træk i Horserød Statsfængsel til jul, hvor vi gik Lucia.

Jeg ved godt, at mange af mine forsøg var eksperimenter. Men det gamle ord ”hvo intet vover, intet vinder” har egentligt været mit valgsprog. Man kan ikke vide, om det, man afprøver, kan bære. Dog bliver man jo også klogere med årene, så den sidste

af mine klasser har nok nydt godt af, at der har været mange andre forsøg fra min hånd, inden de kom til. Jeg har altid sat barren lidt højere end den måske skulle være til alderstrinet. Men min tese har været, at eleverne skulle udfordres. Man kunne altid lempe barren, uden at eleven følte, at det var ham, der ikke kunne magte opgaven.

Det vigtigste for mig har været, at eleverne følte, når de gik hjem om eftermiddagen, at det var værd at komme igen næste dag. At de blev taget alvorligt og at de fik ros og stor accept af det arbejde, de lagde i skolen. Fra begyndelsen ønskede jeg, at eleverne altid skulle deltage i skole/hjem samtalerne. Det var jo deres liv vi talte om, og derfor skulle de også være med til de beslutninger, vi eventuelt tog med deres forældre, og ikke mindst, hvorfor det måske var nødvendigt. Jeg havde aldrig telefontid. Man måtte altid ringe til mig, når der var behov. Både forældre og elever var velkommen til at tage kontakt. Ved den afsluttende middag i 9. klasse var dette noget en forældre påpegede. Han følte, at han fik løst nogle problemer straks de var kommet frem, ved at kunne kontakte mig når som helst.

Jeg kan også godt se, at mine beskrivelser af lærer-elev situationer ser gnidningsfri ud. Det kan f.eks. godt se ud som om, jeg aldrig kunne eller skulle ”rulle” mig ud. Men naturligvis var der elever, der engang i mellem ville se, hvor langt de kunne gå. De fik hurtigt fat i hvor langt. Og vi endte altid i bedste forståelse af, at det var mig, der var den voksne, som også skulle bestemme. Selv om jeg helst ville gøre det i samråd og enighed med eleverne, måtte jeg jo somme tider skære igennem, fordi jeg havde ansvaret for, at de kom igennem de krav, der var til deres læring.

Forberedelsestid

Forberedelsestid er jo en underlig størrelse. Dybest set føler jeg, at jeg har forberedt mig i alle mine frie timer. Så man noget i fjernsynet, eller læste man noget ikke relevant, blev det alligevel vendt i hovedet og brugt til en undervisningssituation. Den egentlige forberedelse var undervisningsmateriale, man selv udformede. Rette opgaver eller - som før nævnt - udfærdige statistikker over elevernes produkter. Det var aldrig en kedelig opgave, og jeg kunne ikke drømme om at tælle mine timer til forberedelse. At finde relevante film eller tekster i blade, f.eks. i faget tysk, var jo en sport. Det var ikke kun mig, der havde det sådan. Jeg hørte aldrig, når jeg bad om møde med lærere i min klasse, at de ikke havde mere forberedelsestid. Vores leder viste lærerkollegiet så stor tillid, at vi ikke følte os udnyttet.

Da jeg begyndte på seminariet i 1977, var der allerede en opfattelse blandt nogle af de lærerstuderende, at lærergerningen ikke skulle være et kald. Det kræver i min opfattelse, at man definerer hvad et kald er. I gamle dage ved jeg, at *lærerinden* ikke måtte gifte sig, men skulle hellige sig sin gerning. Det var det samme for sygeplejersken. I mine termer er definitionen på ”kald”, at man går helt ind for det

arbejde man har valgt, fordi det har med mennesker at gøre. Det betyder ikke, at man skal give afkald på andre dele af et menneskeliv. At gifte sig og få børn er vel egentlig den bedste læring til at være en god lærer eller sygeplejerske.

Man forstår langt bedre andres problemer, når man har prøvet dem på egen krop. Med den ballast bliver arbejdet ikke en belastning, men en kær opgave.

Denne opfattelse af mit arbejde bevirkede, at jeg tog en del kurser på lærerhøjskolen i København. Jeg ønskede at være opdateret så meget som muligt. Særligt gerne tog jeg kursus i musik, da jeg var meget glad for de undervisningstimer jeg havde i skolen. Som tidligere nævnt måtte jeg gå fra ønsket om at tage musik som linjefag, fordi min transporttid til seminariet var ret lang. Men ønsket om at undervise og ikke mindst, føre eleverne ind i musikkens verden, lå mig meget på sinde. Dansk var også emner for min kursusvirksomhed. Såvel skriftligt som mundtligt var der mange nyttige input. Selvom tysk var min vuggegave, var der mange gode ideer at hente på et kort kursus. Musik og dansk fik jeg som årskursus.

Ungdomsskole

Der var gennem hele min tid som lærer mangel på tysklærere. Derfor blev jeg opfordret til at undervise på ungdomsskolen. Der var en anden tilgang til eleverne. Nogle gik der af stor interesse for faget, andre for at blive bedre til at tale tysk. Det fungerede også som lektiehjælp. Men alt i alt adskilte undervisningen sig markant fra den undervisning, jeg kendte fra min skole. Der var aldersforskel blandt eleverne, flere andre nationaliteter, og ikke mindst engagementet til faget var forskelligt. Her mærkede man tydeligt, hvordan undervisningskulturen var forskellig i de enkelte skoler. Én gang årligt, op mod jul, arrangerede vi tre sproglærere, tysk, engelsk og fransk en madaften, med specialiteter fra de enkelte lande. Det var meget hyggeligt og gav en god samtale på det enkelte sprog.

Jeg underviste i ungdomsskolen i 15 år, og var glad for at lære så mange unge mennesker, fra andre skoler at kende. Nogle traf jeg så igen, når jeg blev kaldt ud som censor i kommunen.

Konklusion

Efter mine 26 år i folkeskolen ser jeg klart, hvilken betydning klasselærerfunktionen har. Jeg favnede eleverne på en anden måde, end de elever jeg var faglærer for. Man lærte familierne at kende, tog del i deres glæder og sorger og forsøgte at hjælpe med samtaler så godt man kunne. Ofte var det blot en samtale med en person de ikke

var i familie med, de havde behov for. De vidste, at vi som lærere havde tavshedspligt, og følte sig trygge i den situation.

Eleverne i min sidste klasse blev meget tidligt ramt af store tragedier. Da vi kom til den fjerde elev, som mistede en forælder, bad jeg skolens kliniske psykolog om hjælp. Jeg følte, det var ud over mine evner at tackle disse svære situationer. Jeg havde selv mistet begge mine forældre før jeg fyldte 17 år, men en person, uddannet til at håndtere denne situation professionelt var at foretrække.

Efterfølgende kunne jeg bistå, når sorgen var stor. En elev kom hen en morgen og spurgte, om jeg vidste, hvilken dag det var den dag. Jeg havde mærket mig, at det var årsdagen for moderens død. Det fortalte jeg hende, og vi fik et kram og en lille tåre i øjenkrogen. Jeg er af den opfattelse at man, som lærer, godt må og måske endda bør vise sine følelser i sådanne situationer.

Ved gennemlæsning af mit liv som lærer, kan det synes, at det blot har været positive oplevelser, og at alt var rosenrødt. I samtale med kolleger er vi enige om, at vi var lærere i den gode tid i folkeskolen. Der var stor optimisme, selv om vi også var inde i sparerunder. Med stor støtte fra skolens leder og tro på, at vi fandt muligheder, var hverdagen fin. Man vågnede ikke op og tænkte at "en ny dage truer". Man glædede sig til at forelægge nye tanker og opgaver for eleverne. Forældrene var trygge ved vores undervisning. Naturligvis har der været episoder, jeg gerne havde været foruden, men de figurerer ikke særligt skarpt i min erindring. De gode og varme oplevelser jeg har haft i mit skoleliv, får modgangen til at synes meget lille. Dog er jeg glad for, at jeg ikke mere fungerer som lærer. Det, jeg hører og ser i medierne, gør mig meget forstemt. Den måde man omtaler lærerpersonalet, den manglende tillid til, at de gør deres bedste, harmer mig oprigtigt. Mange af de måder, man ønsker lærere skal undervise på, blev allerede i min tid brugt som almen undervisning. Der er intet nyt i den nye reform. Man ved åbenbart heller ikke, hvor lang tid man bør "lænke" en elev til koncentration, før det bliver en belastning, og "sletter" det tidligere indlærte.

Derfor er den lange skoledag for eleverne en stor misforståelse. Jeg læste i en blog i Folkeskolen, som argument mod de lange skoledage, med mange timer, at, citat: 'Dårligt øl bliver ikke bedre, når blot der er nok af den.' Lange skoledage fremmer også elevernes skoletræthed senere. Hvis man havde givet lærerne større muligheder for eksperimenter og ikke hele tiden stiller krav til dokumentation for alt hvad de gør, samtidig med at udvise stor mistro til dem, ville vi få en dejlig folkeskole igen. En folkeskole som den var i den tid, jeg fik lov at være lærer.

Derfor kan jeg slutte mit essay, som jeg begyndte.

Børn og lærere fungerer optimalt, når de møder venlighed, tillid og frem for alt respekt. Som professionel underviser indser man, at læring ikke altid kan måles fra dag til dag. Meget af det vi fortæller vore elever kan måske først erkendes år efter. De årlige PISA undersøgelser er en form for disrespekt, der desuden har vanskeliggjort mange læreres arbejde, og elever er blevet marginaliseret. Man har sammenlignet Danmark med lande i Afrika, med en anden kultur og andre traditioner. I min verden kaldes det inkommensurable størrelser. Ser man sig om i udlandet, finder man utallige dygtige danskere, der har kunnet hamle op med mennesker fra større nationer og med stor succes. Det som kendetegner vores unge mennesker er, at de tør nye ting, at de er selvstændige, og frem for alt ved, hvor de skal søge viden, der ikke ligger lige for.

Men at turde og være selvstændig, beror på tillid og respekt. Bliver man respekteret får man lyst til at turde selv. Men at turde selv kræver tillid fra andre, fordi man skal have tilliden til at blive grebet, hvis man har taget et for stort spring. Derfor har jeg tilstræbt *respekt* for mine elever og deres forældre. Og har fået *respekt* fra eleverne og deres forældre til gengæld.

Og jeg har haft *tillid* til eleverne og er selv blevet vist *tillid* af min ledelse. Hvis jeg kunne gøre mit liv som lærer om, ville jeg derfor vælge det samme igen.